

ÉLETEM GREGOR JÓZSEFFEL

Péterffy Gabriella¹ beszélgetése Gregorné dr. Takács Máriával²

Gregor József feleségével a szegedi Virág Cukrászda teraszán

Gregor József a YouTube-n:
[TELJES LEJÁTSZÁSI LISTA MEGTEKINTÉSE](#)
(14 felvétel)

A nagy művészek élete olyan, akár a kincsestár: mindig tartogat felfedezni valót az utókornak. Már csaknem tizenhét esztendeje, hogy Gregor József operaénekes eltávozott közülünk, de életműve által mindmáig jelen van a felvételeit hallgatók számára. Az életműhöz hasonlóan olykor az életút eseményeit is jó felidézni, újabb és újabb nézőpontból szemlélni. Gregorné dr. Takács Máriával közös életük emlékezetes eseményeiről beszélgettem abban a bensőséges hangulatú, Gregor-relikviákkal teli lakásban, ahol szeretettel fogadott.

„Huszonnégy évig éltünk boldog házasságban” – vallod a Gregor Józsefről szóló monográfiában. Színpadról már egyetemistaként ismerted, aztán különös módon kétszer is laktatok ugyanabban a házban Szegeden, szomszédok voltatok. Voltaképpen hogyan indult a közös életetek?

Egy szilveszteri összejövetelen nagyon jól beszélgettünk egész éjszaka. Akkor kezdtem érezni valamit Jóska iránt, aztán az így kialakult szimpátiából szerelem lett. Előfordul ilyen, velünk is előfordult, hál’ Istennek, és azt hiszem, mindketten szerencsések voltunk ezzel a házassággal. Bár én ötvenöt éves koromban az ő

¹ Péterffy Gabriella a Király-König Péter Zenei AMI zongoratanára, zenei író.

² Gregorné dr. Takács Mária válogatott családi fotóikból.

kérésére feladtam a hivatásomat, orvosból egyik percről a másikra nyugdíjas lettem. Ez nem volt könnyű, mert imádtam a szakmámat, rendelőintézeti orvos voltam, tizenhét évig egy gyereklabor vezetője, s bizony hiányoztak a kis betegek és a szüleik. Viszont úgy gondoltam, hogy a karrierje érdekében érdemes ezt megtennem, és arra is gondoltam, hogy van négy gyerekünk, akiket el tudunk majd indítani az életben. Ez így is történt. Jóskának pedig olyan háttérrel biztosítottam, amivel nemzetközi hírvé lett. Akkoriban kezdték külföldre hívni, és egyedül nem ment volna, megmondta, hogy egyedül nem utazik.

Sok művész vallja, hogy fontos a magánéleti háttér. Túl azon, hogy ezt biztosítottad számára, szakmai kérdésekhez is hozzászóltál?

Nem szóltam hozzá. Ő döntötte el, hogy mit énekel, mit vállal. Egy alkalommal tettem kivételt: amikor Amerikában jártunk, arra kértem az ügynökét, Matthew Laufert, hogy szervezzen meg számára egy meghallgatást a Metropolitanben. Jóskának nem szóltam erről, csak annyit mondtam neki, hogy szeretném látni New Yorkot, töltsünk ott pár napot. Mit sem sejtve beleegyezett, majd amikor egy sétára indulva megmondtuk neki, hová megyünk, nagyon dühös lett. A meghallgatás sikerének és a meghívásnak viszont már nagyon örült. Talán azzal is segítettem őt, hogy ott voltam a próbákon, amiket nagyon élveztem. Mielőtt a próbaidőszak megkezdődött, Jóska mindig megkérdezte a rendezőt, megenged-e, hogy a felesége beüljön a nézőtérre. Majdnem minden rendező azt válaszolta: „Igen, ha nem rendez.” (Nevet) Így aztán beengedtek a próbákra. A bemutatókon pedig jobban izgultam, mint annak idején az egyetemi szigorlataimon, idegenben különösen. Mert bár Magyarországon már akkor is nagyon szerették őt, külföldön eleinte nem ismerték. Később Portlandben történt, hogy egy üzletben megszólította egy házaspár: „Hello, Falstaff!”.

A szerepeire készülő operaénekesről milyen emlékeket őriz a felesége?

Mindennap gyakorolt egy órát, általában nem skálázott, hanem a szerepeiből énekelt. A szomszédaink pedig örültek ennek! Szerepei kapcsán mindennek utánanézett, és szerette pontosan tudni az idegen nyelvű szövegek magyar fordítását is. Amikor például cseh nyelven kellett énekelnie, bement az egyetem szláv tanszékére és lefordíttatta a szöveget.

Külföldi tartózkodásaitok közül melyek a legemlékezetesebbek Számodra?

Portlandben - Mount Hood, az örök hó világa

Nem könnyű választani, de Houstonban *A sevillai borbély*-előadás nagyszerű élmény volt, és a portlandi *Don Pasquale* és *Falstaff* is. Portland gyönyörű város: domb, hegy, tenger egy helyen! Oda háromszor is visszahívták Jóskát. Denver is nagyon szép, ott a *Hamupipőkében* énekelt, nagy ovációval kísérvé. És hát a Metropolitan! New Yorkot nagyon szerettem, mert érdekes város, amelyben minden nép megtalálható, és egészen más, mint Amerika általában. Jóska három produkcióban énekelt nagy sikerrel: a *Szerelmi bájitalban*, a *Figaro házasságában* és a *Kisvárosi Lady Machbethben*. Visszahívták volna még, de éppen Houstonban volt szerződése, és ő szerződést soha nem bontott fel, még a Metropolitan kedvéért sem. Európában is sok szép helyen megfordultunk: Rómában a *Don Pasquálét* énekelte Jóska, Franciaországban, Bordeaux-ban a *Falstaffot*, és Párizsba, Antwerpenbe, Gentbe is többször meghívták. Bebizonyította, hogy egy vidéki városból indulva is lehet nemzetközi karriert csinálni.

A Gregor házaspár

Külföldön hogyan teltek a napjaitok?

Szabadnapjain nem ültünk otthon, sokat jártunk múzeumokba, megnéztük a nevezetességeket. Minden nap főztem, és képzeld, az amerikaiak és az olaszok nagyon szerették a magyar ételeket. Néha az egész szereplőgárdát meghívtuk ebédre. Így volt ez Portlandben is, amikor a *Don Giovanni* ment, és Jóska Leporellót énekelte. Ilyen nagyszerű rendezésben még sosem láttam ezt az operát: fekete és piros volt a színpadkép, a kosztümök is feketék és pirosak. Ottlétünk idejére egy magyar származású operabarát által kaptunk egy Mercedest használatra, mert az illető ennél a cégnél dolgozott. Bejárhattuk a környéket. Ez a barátunk kérte: „Marika, főzzél töltött káposztát!” Kérdeztem: „Hogyan főzlek, ha nem lehet kapni savanyú káposztát?” Mire ő: „Savanyítsál, káposzta van!” Hozott egy nagy cserépedényt, s abban kezdtem savanyítani, ahogy Anyukám annak idején megtanított rá. Aztán a barátunk hozott két vaslábast is, s vagy huszonöt tölteléket készítettem, mert az egész stábot meghívtuk ebédre. Az olasz szoprán énekesnő először bizalmatlanul nézte az ételt, vágott egy kis darabot a töltelékből, hogy megkóstolja. Aztán megevett még kettőt, annyira ízlett neki. Nevettünk, és le kellett írunk a receptet angolul, akkora sikere volt az ételnek. Olaszországban, Triesztben pedig gulyásra hívtuk meg a stábot. A piacon vettünk marha- és disznóhúst, mert a gulyás így jó, vegyesen. Nem tudom, hány literes volt a fazék, de egy fél órán belül már semmi sem volt benne. Jóska amerikai ügynöke pedig a csirkepörköltet szerette nokedlivel és tejfölös uborkasalátával.

Vendéglátáskor legendás közvetlenségetek is megmutatkoztok. Gregor Józsefről tudjuk, hogy könnyen teremtett kapcsolatot az emberekkel a legkülönbözőbb nyelvi környezetben is. Bizonyára nem voltak nyelvi korlátaitok sem.

Jóska jól beszélt angolul, németül, s még oroszul, olaszul és franciául is, „ragadtak rá” a nyelvek. Én is beszéltem angolul, s Amerikában a vendéglátóink egyébként is figyeltek arra, hogy a fogadásokon olyanok mellé ültessenek, akik nem született amerikaiak. Mert a kiejtésbeli különbség sokszor még az anyanyelvűeknek is gondot okoz: amikor angol színészek jöttek Houstonba, az amerikaiak feliratozták a szöveget, mert a közönség nem értette volna a brit angolt.

Mirella Freni, Gregor József, Gregorné dr. Takács Mária, Pető Ferenc és felesége 1986-ban Houstonban, a Borisz Godunov bemutatója utáni fogadáson

Gregor Józseferősen kötődött Magyarországhoz, s azon belül Szegedhez. Sokszor elmondta, hogy néhány nap után mindenhol haza vágyott. Hosszú útjaitok során a honvágyat vajon enyhítette-e a sikerélmény, valamint az, hogy a sok szépséget közösen éltétek meg?

Nem! Sosem felejttem el: Houstonban Jóska már egy hét után kiállt a szálloda erkélyére a huszonharmadik emeleten, ahonnan gyönyörű kilátás nyílt a városra, és nézte a repülőket: „Istenem, mikor megyünk haza?” Nagyon kötődött Magyarországhoz, és én is. Eszünkbe sem jutott kint maradni, pedig hívták Jóskát. Egy időben azon siránkozott: „Marikám, évek óta nem látjuk otthon a tavaszt!” Mert tavasszal mindig kint voltunk valahol, akár négy hónapig is egyfolytában. Előfordult, hogy ő „hazaugrott”: amikor operaigazgató volt Szegeden másfél évig, egyszer útban Baltimore-ból Portland felé, ahol a következő előadása volt, New Yorkból hazarepült egy bemutatót megnézni, de talán nem is annyira az előadás, mint a honvágy miatt. Hazajött egy hétre, én pedig tovább utaztam Portlandbe.

Máskor is előfordult, hogy megszakította a kint tartózkodást?

Nem, mert arra nem volt idő. De akkor egy hétig itthon maradt azzal az ürüggyel, hogy bemutató van.

Ő hol tartózkodott a legszívesebben külföldön?

Antwerpent nagyon szerette, és Portlandet, Houstont is. Lényegében mindenütt jól éreztük magunkat, mert nagyon szerették őt, sokszor visszahívták.

Hazajöve szívesen mesélt az útjaitokról?

Igen, ha kíváncsiak voltak rá. De amikor megkérdezték, hogy sikerült a szereplés, csak annyit mondott: „Visszahívtak.” Soha nem részletezte a sikerét. A barátainkat néha meghívtuk külföldre, ők ott is hallhatták Jóskát.

Magatok közt mennyiben volt téma a siker? Gregor József olyan művész volt, aki az „ajtón kívül” hagyta a színházi témát, vagy akinek igénye volt arra, hogy megbeszélje?

A Szent Antal szobor, amely minden útjára elkísérte Gregor Józsefet

Megbeszéltük, de nem sokáig időztünk vele. Ő nem az a típus volt, aki órákig örömködik, hogy milyen jól sikerült az előadás. Mindig azt mondta: a siker öröme másodpercekben mérhető. Gondolatban biztosan örült, de nem beszélt róla. Előadás előtt viszont foglalkozott a sikerrel. Tíz percre mindenkit kiküldött az öltözőjéből, ráhajolt az öltözőasztalra és ellazult, szinte elaludt. Tulajdonképpen lement alfába, bár nem ismerte az agykontrollt. Ellazult és arra gondolt, hogy sikerülnie kell az előadásnak, és kérte a védőszentjét, Szent Antalt, hogy segítsen neki ebben.

Tehát imádkozott?

Szent Antal volt a védőszentje, mindig hozzá folyamodott. Jóska segítette az egyházat, rengeteg jótékonyági koncerten énekelt. Rászoruló családokat is támogatott a közvetlen környezetében. Emlékszem olyan évre, amikor a fellépései nyolcvan százaléka jótékonyági hangverseny volt.

Véleményed szerint a hite mennyiben segítette őt a pályán?

Sokban. Hit nélkül nem lehet élni, legyen az vallásos hit vagy valamilyen eszmény. Jóska mindent Szent Antalra bízott, és el kellett hinnem, hogy tényleg segíti őt az életben. Én is hívő vagyok, de nekem az agykontroll is sokat segített a halála után. Azok a gyakorlatok, amiket az agykontrollban tanultam Domján Lacitól, nekem nagyon hasznosak. Lemenni alfába, erősen gondolni valamire. Tudod, mit szoktam csinálni? Nekem ez bevált: este meggyújtok egy gyertyát, hogy legyen természetes fény, leülök és elképzelem, hogy az agyam egy szoba, aminek a padlóján rengeteg a szemét, különböző gondolatok, amik bántanak. Két ablak van szemközt, kinyitom őket, mire a huzat fölkapja és kiviszi a rossz gondolatokat. Általában sikerül, ami pedig ott marad, azt ki kell söpörni.

Szép és erőteljes kép! A nehézségek feldolgozásáról mennyiben esett szó köztetek?

Jóska nagyon szerény ember volt, nem megjátszásból, hanem eredendően az. Nem volt hiú, mint sok művész. Történtek vele bosszantó dolgok, de túllépett rajtuk. Én már kevésbé. Elmesélek egy történetet. A nyolcvanas években még csak a koncertiroda közvetítésével mehettek külföldre a művészek, hazatérve az útlevelet le kellett adniuk, a gázsi felét pedig haza kellett hozniuk dollárban, és itt forintban fizették ki nekik. Sosem felejttem el: a Váci utcán sétáltunk, amikor Szabó István filmrendező jött velünk szembe Jóska árialemezével a kezében. „Józsikám, de jó, hogy találkozunk! Kiviszem Párizsba a lemezedet, mert az operaigazgató meg akar hívni egy szerepre. Értesítenek majd, május 8-án lesz a bemutató.” Jóska várta az értesítést, de az nem érkezett meg. Egyszer csak az egyik kollégája, aki nagyon jóban volt a koncertiroda vezetőjével, elújságolta: „Józsikám, meghívtak a párizsi Operába, elvállalnád az itteni szerepeimet?” – „Mikor?” – kérdezte Jóska, s a kolléga már mondta is ugyanazt a dátumot, amikor a férjemnek kellett volna kiutaznia. Jóska elvállalta és elénekelte a szerepeket. Kiderült, hogy a koncertiroda vezetője, mikor kikérték tőle Jóskát, azt mondta: „A művész nem ér rá, de küldök helyette mást.” Én hónapokig nem tértem napirendre e fölött, de Jóska csak annyit mondott: „Marikám, mit idegeskedsz? Majd lesz helyette más alkalom. Hadd menjen!” Hogy bántotta-e legbelül? Nem vettem észre. Gondolom, hogy nem örült neki, de nem foglalkozott vele. És nem is érezte a kollégájával, mert ő nem tehetett róla.

A konfliktusokat tehát jól kezelte.

Igen. Viszont a hazug és sunyi embereket nem állhatta, velük inkább megszakította a kapcsolatot.

A sajátjához hasonló őszinteséget várt el másoktól is?

Igen, különösen becsületbeli ügyekben.

Változtatott-e rajta a siker? Az az ember, akit egy szilveszteri összejövetelen megismertél, más lett-e a sikerei csúcsán?

Nem, ő ugyanolyan maradt, semmiféle változást nem vettem észre rajta. Idővel viszont fölkarolta a fiatalokat: akit tehetségesnek tartott, azt meghívta szerepelni a koncertjeire. Miklósa Erika például mindig megemlíti, hogy Gregor József volt a mentora. Jóska mindig azt mondta nekik: „Törekedjete arra, hogy olyan fokra érjete el, hogy pótolhatatlanok legyete!” . Aztán hozzátette: nincs pótolhatatlan ember, de legalább igyekezzenek megközelíteni ezt a minőséget. Én viszont azt mondom: van pótolhatatlan ember, mert Magyarországon Sólyom-Nagy Sándor és Gregor József Falstaff szerepében pótolhatatlanok. Jóska azt is mondogatta, hogy a sikerhez szerencse kell. Nem elég a szorgalom, a tehetség, kell az alkalom is, hogy jó helyen és jó időben legyen az ember. Tudod, hogyan került külföldre?

Igen, sokszor elmesélte, hogy egy sorozatos beugrás alkalmával figyelt föl rá egy impresszárió az Operaházban.

Két impresszárió is érkezett akkor Budapestre, egy belga és egy amerikai. Tenort kerestek. Influenzajárvány volt, és minden basszus lebetegedett. Jóska egy hétig naponta járt föl Szegedről Budapestre, mert mindig más kolléga helyett kellett énekelnie. Hét előadása volt, vasárnap kettő, délelőtt és este. Az impresszáriók bementek az igazgatóhoz és megkérdezték: „Magának ez az egy basszusa van?” Mihály András azt válaszolta: „Ő sem a miénk, Szegedről jár föl.” Mindketten szerződtették Jóskát. Tehát kell a szerencse!

Amikor ez történt, illetve később, sikerei csúcsán egy boldog embert láttál?

Szabó István filmrendezővel

Igen, boldog ember volt. Nagyon jókedvű, jó humorú, társaságban szinte csak őt meséltették. Viccesen adta elő a történeteit. S mondjuk meg őszintén: a televízió sokat segített abban, hogy országosan ismert lett, gyakran hívták interjút adni. Nagyon közvetlen volt, szót értett az egyszerű emberekkel is. Őt nem lehetett művész úrnak szólítani, mert nem szerette, inkább Józsikámnak, Jóskának. Egyet viselt nehezen: ha valaki tolakodó volt. Amikor az étteremben valaki odajött és papírszalvétára kért aláírást, vagy ha a villamoson messziről kiabált neki: „Szia Józsikám! Hogy vagy?” Ezeket a látványos dolgokat nem szerette. De amikor a piacon egy kis fejkendős, idős parasztnő ajándékba odanyújtott neki egy erőspaprikát, mert tudta, hogy szereti, hazafelé menet azt mondta: „Marikám, ez egy Kossuth-díjjal felér.”

Vannak-e még olyan mondatai, bölcsességei, amelyek emlékezetesek Számodra?

A fiatal kollégáknak gyakran tanácsolta: „Legyetek szerények! Nem kell nagyképűnek lenni.” Ilyen szerény embernek ismertük meg a nagy énekesek közül Plácido Domingót. Amikor a Metropolitanben találkoztunk vele, nem lehetett megelőzni a köszönéssel, és mindenkiel szóba elegyedett, kedves volt. Az okos ember nem nagyképű, mert nincs rá szüksége. És ugyanez vonatkozik a gazdagokra is – ezt már én mondom –, mert aki maga teremtette meg a jólétet, az nem nagyképű, hiszen megdolgozott érte.

Életművén túl számos rendezvény, emlékkoncert, valamint két általános iskola őrzi Gregor József emlékét.

2005. július 24-én szegedi otthonukban

Az emberek szeretettel emlékeznek rá, tisztelettel beszélnek róla. Ha vígopera megy a színházban – bár sajnos ritkán megy –, mindig mondják: „Hiányzik Jóska!” A Gregor József Emlékére Alapítvány tíz esztendőn át minden év

augusztusában, a születésnapja táján neves művészek közreműködésével rendezett emlékkoncerteket. Amikor a szegedi és a budapesti Gregor József Általános Iskola meghív, szeretettel fogadnak a gyerekek is. Jóska annak idején a budapesti iskolába járt; az előtérben most egy bronz dombormű látható róla, ott voltam az avatásán. Ez a két iskola nagyon szépen emlékezik rá, és méltó módon őrzi az emlékét Szeged is.

A szegedi és a

budapesti (XVII. kerület) Gregor József iskola főbejárat, valamint

a budapesti Gregor József Általános Iskola emlékhelye.

Krónika: Gregoriális 2022 (2022.10.17.) (4:24)

2022. október 15-én tartotta meg hagyományos családi rendezvényét a fővárosi Gregor József Általános Iskola.
(Rákosmente TV filmje)